

Elementi provjeravanja i ocjenjivanja znanja

U fazi provjeravanja i ocjenjivanja pored osnovnih nivoa znanja (prepoznavanje, obnavljanje, opisivanje istorijskih događaja i pojava) potrebno je razvijati i sposobnosti i vještine, a pritom treba poštovati individualne razlike.

Saopštavanje:

- izlaganje stečenih informacija (znanja) u usmenoj, pismenoj ili grafičkoj formi,
- razvijati sposobnost/vještinu razdvajanja bitnih informacija od nebitnih o određenome istorijskom događaju,
- u usmenome ili pismenome obliku pravilno upotrijebiti osnovnu terminologiju o istorijskome događaju,
- uz pomoć različitih nastavnih pomagala (karte, tekst, slike) sakupiti informacije o određenome istorijskom događaju, povezati ih u logičnu cjelinu i o njima usmeno ili pismeno izlagati.

Sposobnost sagledavanja vremenskih i prostornih istorijskih pojava:

- sakupiti i srediti podatke o određenome istorijskom periodu ili događaju u pravilnom vremenskom redosljedu,
- potražiti istovremene istorijske događaje i pojave u određenome periodu,
- orijentisati se na istorijskoj karti.

Istorijsko razmišljanje:

- razlikovati uzroke i posljedice istorijskih događaja,
- uporediti istovjetne pojave ili događaje i zapisati sličnosti ili razlike,
- na osnovu stečenih istorijskih znanja o određenim pojavama ili događajima reći svoje mišljenje o značaju konkretnoga događaja.

Pismena provjera znanja obavlja se najčešće objektivnim testovima koji pokrivaju sve nivoe zahtjevnosti.

Vrednovanje-kriterijumi ocjenjivanja

Dovoljan:

- koristi odgovarajući rječnik za opis toka vremena; navodi glavne karakteristike društava i razdoblja koja proučava nabrajajući šta se promijenilo, a šta je ostalo isto; navodi najznačajnije ličnosti, događaje i pojave hronološki, uz pomoć nastavnika; navodi ključne vremenske odrednice; izrađuje jednostavne grafičke prikaze toka vremena;
- upotrebljava istorijsku kartu; upisuje i ucrtava podatke u slijepe karte uz pomoć nastavnika;
- razlikuje kategorije uzroka, povoda i posljedice; navodi pojedine uzroke i posljedice prošlih događaja, pojava i procesa; uz pomoć nastavnika uočava da događaji, pojave i procesi imaju više od jednog uzroka i posljedice i da se mogu prikazati na različite načine; prepoznaje različite kategorije uzroka i posljedica u tekstu koji proučava, prema uputstvima nastavnika;

- prepoznaje vrste istorijskih izvora tipične za određenu epohu, uz navođenje jednostavnih primjera iz sopstvenog života i teksta koji izučava; postavlja jednostavna pitanja o prošlosti i o izvorima, i pronalazi odgovore na njih;
- vrši izbor podataka iz izvora i literature i, na osnovu njih, stvara rad na zadatu temu, uz pomoć nastavnika;
- upotrebljava jednostavne stručne termine; navodi izvore informacija u osnovnom obliku;
- opisuje značaj i ulogu pojedinih osoba, događaja, pojava i procesa, i uz pomoć nastavnika iznosi svoja zapažanja.

Dobar:

- upotrebljava odgovarajući rječnik za opis toka vremena; objašnjava karakteristike društava i razdoblja koja proučava, opisujući promjene i kontinuitete; navodi ličnosti, događaje, pojave i procese hronološki; opisuje ključne vremenske odrednice; izrađuje grafičke prikaze toka vremena;
- upotrebljava istorijsku kartu; upisuje i ucrtava podatke u slijepe karte; izrađuje jednostavnije tematske karte na zadatoj podlozi; na osnovu karte objašnjava povezanost prostora i načina života;
- navodi uzroke i posljedice prošlih događaja, pojava i procesa; opisuje prikaze uzroka i posljedica u udžbenicima, literaturi i istorijskim izvorima, ređa ih po značaju; pronalazi kategorije uzroka i posljedica u materijalu koji izučava;
- postavlja istraživačka pitanja, vrši izbor podataka iz izvora i, na osnovu njih, dolazi do odgovora i zaključaka; planira korake u istraživanju;
- upotrebljava stručne termine na odgovarajući način; navodi izvore podataka u osnovnom obliku;
- upoređuje tumačenja istorijskih ličnosti, događaja, pojava i procesa, i objašnjava različite perspektive uz pomoć nastavnika;
- objašnjava značaj i ulogu pojedinih ličnosti, događaja, pojava i procesa i upoređuje svoja zapažanja sa zapažanjima drugih učenika;
- učestvuje u diskusijama i debatama na zadatu temu, navodi argumente za svoj stav; razumije proceduru i poštuje pravila.

Vrlo dobar

- Upotrebljava razvijeni rječnik za opis toka vremena; upoređuje karakteristike društava i razdoblja koja proučava, razlikuje promjene i kontinuitete; navodi događaje i pojave hronološki; navodi ključne datume; izrađuje složenije grafičke prikaze toka vremena;
- upotrebljava istorijsku kartu, objašnjava povezanost prostora i načina života, objašnjava teritorijalne promjene; upisuje i ucrtava podatke u slijepe karte, izrađuje tematske karte na zadatoj podlozi povezujući podatke iz karata i drugih izvora znanja (npr. udžbenika); uočava načine na koji istorijske karte prikazuju određene događaje, pojave i procese;
- identifikuje i objašnjava uzroke i posljedice događaja, pojava i procesa koje proučava; dosljedno uočava razliku između uzroka, povoda i posljedice na konkretnim primjerima; dosljedno navodi više od jednog uzroka ili posljedice nekog događaja ili pojave; pronalazi primjere posljedica prošlih događaja, pojava i procesa koji utiču na sadašnjost;

- postavlja složenija istraživačka pitanja, vrši izbor podataka iz izvora i, na osnovu njih, dolazi do odgovora i zaključaka; upotrebljava različite pristupe u prikupljanju i obradi podataka; postavlja pitanja o porijeklu i svrsi izvora; pronalazi i objašnjava sličnosti i razlike u suprotstavljenim prikazima događaja i osoba, opisuje perspektive; samostalno procjenjuje uspješnost sopstvenog istraživanja na osnovu zadatih kriterijuma;
- analizira relevantne podatke iz izvora i literature i stvara složeniji rad kojim odgovara na istraživačko pitanje; upotrebljava stručne termine i navodi izvore informacija;
- upoređuje tumačenja istorijskih ličnosti, događaja, pojava i procesa i objašnjava različite perspektive; postavlja temeljna pitanja za analizu tumačenja i perspektiva i daje na njih jednostavne odgovore; uviđa da na osnovu istih izvora mogu nastati različita tumačenja i navodi primjere; u prikazima identifikuje pretpostavke i pristranosti;
- objašnjava značaj i ulogu pojedinih istorijskih ličnosti, događaja, pojava i procesa na osnovu zadatih kriterijuma; upoređuje svoja zapažanja sa zapažanjima drugih učenika i utvrđuje sličnosti i razlike;
- učestvuje u diskusijama i debatama na zadatu temu, zauzima vlastiti stav navodeći argumente; razumije proceduru i poštuje pravila, uvažava stavove suprotne strane.

Odličan

- Upotrebljava napredni rječnik za opis toka vremena; upoređuje karakteristike društava i razdoblja koja proučava tumačeći razloge promjena i kontinuiteta; hronološkim redom navodi događaje i pojave, analizira ih i procjenjuje; navodi ključne datume; osmišljava i izrađuje složenije grafičke prikaze toka vremena;
- upotrebljava istorijsku kartu, procjenjuje povezanost prostora i načina života, analizira teritorijalne promjene; upisuje i ucrtava podatke u slijepe karte, izrađuje složene tematske karte na zadatoj podlozi; upoređuje stare kartografske prikaze sa savremenim pronalazeći sličnosti i razlike;
- analizira uzroke i posljedice događaja, pojava i procesa koje proučava; upoređuje njihove prikaze i objašnjava sličnosti i razlike; ređa uzroke i posljedice po značaju, objašnjavajući svoj izbor; svrstava uzroke i posljedice prošlih događaja, pojava i procesa u zadate kategorije; pronalazi primjere posljedica prošlih događaja, pojava i procesa koji utiču na sadašnjost;
- izvodi zaključke o dometu i ritmu promjena, kao i o njihovim uzrocima i posljedicama; analizira kako su se društvene pojave, procesi, ideje, vrijednosti i stavovi pojedinaca ili grupa mijenjali tokom vremena; procjenjuje jesu li promjene značile napredak ili nazadovanje;
- definiše i sprovodi istraživanja i samostalno dolazi do važnih zaključaka; postavlja pitanja o porijeklu i namjeni izvora; analizira sličnosti i razlike u različitim prikazima događaja ili ličnosti, opisuje i objašnjava perspektive; samostalno procjenjuje uspješnost sopstvenog istraživanja poštujući relevantne kriterijume procjene;
- analizira relevantne podatke iz izvora i literature i upotrebljava ih kao dokaze; smisleno i precizno koristi stručne termine i navodi izvore informacija;
- analizira tumačenja istorijskih ličnosti, događaja, pojava i procesa i objašnjava različite perspektive; samostalno postavlja pitanja za analizu tumačenja i perspektiva; objašnjava

razloge zbog kojih nastaju različita tumačenja i perspektive u konkretnom primjeru koji analizira; razlikuje činjenice od mišljenja, izdvaja pretpostavke i pristranosti; shvata da različita tumačenja i perspektive mogu, ali i ne moraju, biti jednako vrijedne;

- procjenjuje značaj i ulogu pojedinih ličnosti, događaja, pojava i procesa prema zadatim kriterijumima; upoređuje svoje procjene s procjenama drugih učenika i objašnjava sličnosti i razlike;
- predlaže tema diskusija i debata i učestvuje u njima, argumentovano brani vlastiti stav, poštuje pravila, uvažava argumente suprotne strane.